

SALVADOR GALMÉS I SANXO

Salvador Galmés i Sanxo, conegut a Sant Llorenç com «es capellà Capirró», va néixer a la possessió de Ses Sitges el dia 9 de març de 1876. Els orígens camperols a Sant Llorenç degueren ésser molt importants de cara a la seva obra futura, en la qual demostra un coneixement directe del món de la naturalesa i de la vida del poble.

L'any 1890 va ingressar al Seminari Conciliar de Sant Pere (a Palma) i a través dels estudis eclesiàstics va poder tenir accés al món de la cultura. Aleshores l'Església mallorquina vivia un moment influït pel regionalisme gràcies a l'impuls del bisbe Pere Joan Campins. Al Seminari va tenir com a professors Miquel Costa i Llobera i mossèn Antoni M. Alcover, dues de les personalitats més interessants, tant des del punt de vista patriòtic com literari, i va ésser company d'altres futurs escriptors, com Llorenç Riber.

Un dels seus primers escrits, l'article titulat *Descripció de l'arribada y entrega del cadavre del B. Ramon Lull* (1899) —en què relata l'arribada del cos mort i de l'enterrament de Ramon Lull després d'ésser lapidat en terres àrabs—, fou premiat al Primer Certamen Científico-Literario organitzat pel Seminari. De la mà

de mossèn Alcover va participar en l'obra del *Diccionari*, en l'organització del I Congrés Internacional de la Llengua Catalana, en el setmanari «La Aurora» i, més tard, en la Comissió Editora Lul.liana. La influència d'Antoni M. Alcover, juntament amb la lectura de les proses que Joan Rosselló de Son Forteza publicava al setmanari «La Roqueta», l'estimularen a escriure els seus primers relats en català.

Tota la vida de mossèn Salvador Galmés va ésser un seguit de treball intens fins a la mort, fruit sobretot del seu amor a la llengua catalana i a la nostra terra. Entre 1903 i 1907 va cursar els estudis de Dret per la Universitat de Barcelona i el 1904 fou ordenat sacerdot. Va tenir una participació molt considerable en actes de caràcter nacionalista. Col·laborà en diverses publicacions i participà sobretot en els Jocs Florals de Barcelona. A més, va desenvolupar diverses funcions eclesiàstiques en la Cúria de Mallorca (Notari Eclesiàstic, Administrador del Clergue, Notari Major, Secretari de la Cúria, Defensor del Vincle Matrimonial, etc.).

El 1911 va substituir Miquel Ferrà en la direcció de l'edició de les Obres de Ramon Lull. A partir d'aquest moment Salvador Galmés va dedicar la major part de la seva feina intel·lectual a la causa lul.liana. Participà en nombroses conferències i actes públics i publicà articles i assaigs sobre el Mestre, com les biografies *Vida Compendiosa del Beat Ramon Lull* (1915) i *Dinamisme de Ramon Lull* (1934). Però sobretot va editar en diversos volums la part més important de les obres de Lull en català. Els textos sobre Ramon Lull es caracteritzen per transmetre una vibració emocional, de vegades fins i tot abandonant l'objectivitat pròpia dels treballs d'investigació. A més, va escriure treballs de tema històric i va traduir al català textos llatins de Ciceró, Porci Cató i Terenci Varró per a la Fundació

«Bernat Metge».

Després de 1936 l'activitat de Galmés va disminuir a causa de la situació política. Poc abans d'esclatar la Guerra civil (1936-39) havia signat la *Resposta als catalans*, un manifest de germanor cultural i lingüística entre les Balears i Catalunya, la qual cosa li va ocasionar alguns problemes amb el règim feixista. Per això, a la postguerra va adoptar una actitud de «silenci», de no col·laboració amb el règim de Franco, si bé va continuar treballant en l'obra lul·liana quasi fins a la mort. El 1943 va abandonar els seus càrrecs eclesiàstics i tres anys més tard es va traslladar a Sant Llorenç. Durant aquests últims anys de la seva vida, ja molt malalt, va rebre alguns reconeixements: va esser nomenat membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (1942); corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans (1945), aleshores en la clandestinitat; i en 1946 va rebre un petit i casolà homenatge dels intel·lectuals mallorquins. Va morir a Sant Llorenç el 25 d'abril de 1951. Tres mesos després l'Ajuntament el nomenà Fill Il·lustre de la vila.

Als anys 50 es va publicar en tres volums la part més important de la seva narrativa: es reedità la novel·la *Flor de Card* (1949) i es publicaren dos reculls dels seus millors relats breus, *Novel·letes rurals* (1953) i *Quadrets i pinzellades* (1956). El 1973 el grup de la revista «Flor de Card» va organitzar una Setmana Cultural en honor seu, la qual cosa va significar un relançament de la seva obra. L'any 1992 començaren a aparèixer les seves *Obres Completes*.

La narrativa de Salvador Galmés constitueix una de les aportacions a la literatura catalana més importants de les primeres dècades del segle XX. Amb *Flor de Card* (1910) i *Encalçant* (1914) va intentar omplir la manca de novel·les que hi havia en la literatura

mallorquina. Es tracta de dues obres, en què sobretot destaca l'interès per la psicologia femenina. A més, *Flor de Card* és també una novel·la costumista, en la qual el poble de Sant Llorenç esdevé l'autèntic protagonista. Però potser tenen un major interès els seus relats, entre els qual destaquen: *Negrures* (1908), *Entre els dos mons* (1910), *La Dida* (1922), *Vida-Amor* (1924), *El Fill de l'Aire i de la Mar* (1924), *El garriguer d'Infern* (1925), *L'Esqueix* (1925), *Pica-calderes* (1928)... Tots ells són fruit d'una profunda coneixença de l'ànima humana.

Els relats de Salvador Galmés sovint presenten una visió tràgica de l'existència, plena de violència, la qual cosa, sobretot en la Mallorca del seu moment, havia de resultar insòlita i, potser, no gaire acceptable per alguns sectors de l'Església. Tot i la concepció cristiana del món, la seva narrativa és un cas inèdit en el conjunt dels literats mallorquins que aleshores pertanyien a la clerecia a causa dels moments de cruesa que conté. Ara bé, la condició cristiana de Galmés sempre es nota en els seus relats, on hi ha un compromís amb els més febles i oprimits.

La seva obra narrativa deriva en bona part del realisme i del naturalisme del XIX i revela una constància i una homogeneïtat en les tècniques i en els temes. La defensa dels febles i dels oprimits el duu a tractar qüestions amb un rerafons social, com havia fet el naturalisme. A més, Galmés coincideix en algunes fórmules amb la narrativa modernista catalana (Víctor Català, Joaquim Ruyra...), si bé encara conté elements costumistes. Atès el context de la narrativa mallorquina, el resultat és una obra moderna, preocupada sobretot pels aspectes psicològics i socials, motiu pel qual serà reivindicat per les generacions de narradors mallorquins dels anys 60 i 70.

Pere Rosselló Bover